

Stefan Andonović¹

NAKNADA NEMATERIJALNE ŠTETE ZBOG POVREDE PRAVA LIČNOSTI – IZMEĐU ZAKONA I PRAKSE

Apstrakt

Rad se odnosi na mogućnost naknade nematerijalne štete zbog povrede prava ličnosti u pravu Republike Srbije i praksu najviših sudova u vezi sa pomenutim pitanjem. Budući da povreda prava ličnosti može dovesti do nematerijalne štete, autor je posvetio pažnju pojmu prava ličnosti i mogućnosti naknade nematerijalne štete zbog povrede ovih prava. U istraživanju došlo se do zaključka da Zakon o obligacionim odnosima nije u potpunosti precizno uređio sva pitanja koja se tiču mogućnosti naknade nematerijalne štete koja nastane zbog povrede prava ličnosti. Takva nepreciznost stvorila je posledice i u sudskoj praksi. U tom smislu, posebno je značajna jedna presuda Vrhovnog kasacionog suda, čija je zakonitost upitna, pa je ta odluka detaljno analizirana u radu. Osim pomenute odluke, autor je analizirao i presude apelacionih sudova u vezi sa naknadom nematerijalne štete zbog povrede prava ličnosti. U zaključnim razmatranjima, autor je izneo stav o potrebi usvajanja objektivne koncepcije nematerijalne štete u pravu Republike Srbije.

Ključne reči: Šteta, nematerijalna šteta, naknada nematerijalne štete, prava ličnosti, Vrhovni kasacioni sud.

1. Uvod

U teoriji i praksi uobičajeno je pravljenje razlike između materijalne i nematerijalne štete. Materijalna šteta podrazumeva umanjene nečije imovine ili sprečavanje povećanja iste, što znači da je njena posledica „vidljiva“ i da se odnosi na materijalizovane stvari. Sa druge strane, nematerijalna šteta „podrazumeva njeno negativno određenje u odnosu na materijalnu, tj. imovinsku štetu“², budući da ona nastaje na nematerijalnim dobrima čoveka.

Kada je reč o nematerijalnoj šteti, možemo reći da u pravnoj doktrini ne postoji jedinstvena saglasnost oko njenog pojma i obima,³ upravo zbog složene pravne prirode, ali i slučajeva koji otvaraju različita pitanja i izazove za teoretičare i praktičare. U zakonu koji uređuje opšta pitanja prouzrokovanja štete, Zakonu o

¹ Autor je istraživač saradnik na Institutu za uporedno pravo u Beogradu. E-mail: stefan.andonovic91@gmail.com

² Z. Petrović, N. Petrović, *Naknada nematerijalne štete*, Službeni glasnik, Beograd 2012, 16.

³ D. Medić, „O naknadi nematerijalne štete“, *Zbornik radova „Odgovornost za štetu, naknada štete i osiguranje* (ur. Z. Petrović, V. Colović), Beograd-Valjevo 2018, 93.

obligacionim odnosima (u daljem tekstu: ZOO),⁴ nematerijalna šteta je uređena u nekoliko članova, pri čemu ovaj zakonski tekst sadrži i određenje pojma nematerijalne štete. Nematerijalna šteta predstavlja „nanošenje drugome fizičkog ili psihičkog bola ili straha“.⁵ Prema pomenutoj odredbi ZOO nematerijalna šteta, iskazuje se kao negativna posledica koja dovodi do negativnih psiho-fizičkih doživljaja i posledica u doživljaju oštećenog.⁶

I pored određenja nematerijalne štete prema psiho-fizičkim posledicama, ZOO implicitno uvodi još jedan oblik nematerijalne štete. Reč je o „povredi prava ličnosti“. Iako povreda prava ličnosti nije eksplicitno navedena kao poseban oblik nematerijalne štete (pored fizičkog i fizičkog bola, odnosno straha), u odredbama koje se odnose na naknadu nematerijalne štete, zakonodavac prepoznaje i ovaj oblik.

U slučaju povrede prava ličnosti, sud može narediti objavljivanje presude, objavljivanje ispravke, preduzimanje druge radnje ili plaćanje novčane naknade na trošak štetnika.⁷ Ovakvim određenjem, ostala su otvorena pojedina pitanja naknade nematerijalne štete u slučaju povrede prava ličnosti. Pre svega, postavlja se pitanje da li povreda prava ličnosti ima karakter nematerijalne štete ili predstavlja poseban oblik štete, pored materijalne i nematerijalne. Ukoliko povreda prava ličnosti predstavlja oblik nematerijalne štete, za njeno utvrđenje neophodna je i određena posledica u ličnosti oštećenog (pretrpljeni bol ili strah). Sa druge strane, ukoliko se prihvati stav da povreda prava ličnosti predstavlja poseban oblik štete, samo utvrđenje povrede prava ličnosti dovodi do prava na njenu naknadu i zadovoljenje oštećenog. Od odgovora na prethodno pitanje zavise i pravila koja se moraju primeniti u sudskom postupku prilikom ostvarivanja prava na pravično zadovoljenje i naknadu nematerijalne štete. U traženju odgovora na postavljeno pitanje, neophodno je prethodno osvrnuti se na pojam „prava ličnosti“

2. Prava ličnosti

U teoriji postoje različiti pokušaji da se odredi pojam prava ličnosti. Usmeravajući pažnju na teoriju građanskog prava, možemo uočiti nekoliko određenja prava ličnosti. Gams određuje prava ličnosti kao „prava koja pripadaju licu kao takvom, prava koja se odnose na tzv. lična dobra, tj. dobra koja se ne mogu deliti od čoveka, jer se odnose na pojedina svojstva ili manifestacije čovekove ličnosti“⁸. Fižgar određuje prava ličnosti kao ona prava „koja pripadaju čoveku kao takvom, s obzirom na njegovo postojanje, njegove fizičke i psihičke snage“.⁹ Ovaj autor navodi i osnovne elementa prava ličnosti, a to su da pripadaju čoveku, da se tiču

⁴ Zakon o obligacionim odnosima, *Službeni list SFRJ* br. 29/78, 39/85, 45/89, 57/89, *Službeni list SRJ* br. 31/93 i *Službeni list SCG* br. 1/2003.

⁵ Čl. 155, Zakona o obligacionim odnosima.

⁶ U teoriji se zaključuje da ovakvim određenjem nematerijalne štete, zakonodavac polazi od subjektivnoj pojma nematerijalne štete. D. Medić, 94.

⁷ Čl. 199, i čl. 200, ZOO.

⁸ A. Gams, „Zaštita ličnosti u građanskom pravu“, *Arhiv za pravne i društvene nauke*, br. 1-2, Beograd 1964, 1.

⁹ A. Fižgar, *Prava ličnosti*, Službeni list, Beograd 1988, 43.

određene ličnosti, odnosno određenih ličnih dobara, da se njima štiti ljudska ličnost, odnosno fizičko i moralno biće. Uz to, autor klasifikuje prava ličnosti kao građanska, subjektivna, lična, apsolutna, neimovinska, nezastariva prava, koja nastaju rođenjem čoveka, za koga su striktno vezana.¹⁰ Vodinelić navodi da je pravo ličnosti „državnom prinudom zajamčena mogućnost subjekta da neometano od drugih realizuje lično dobro“¹¹. Zdravko i Nataša Petrović određuju prava ličnosti kao „skup svih prava i ovlašćenja koja čovek ima kao vlasnik ličnih dobara“¹². Osim ovih, u teoriji su prisutne i brojne druge definicije domaćih i stranih autora.¹³

Nezavisno od perspektive posmatranja i konstitutivnih elemenata, pravo ličnosti odnosi se na čoveka kao neponovljivu i jedinstvenu jedinku, koja osim materijalne imovine poseduje i „nematerijalnu i, koja ga određuje kao ličnost. Budući da je ličnost kompleksna kategorija, prava ličnosti podrazumevaju nekoliko užih prava koja pripadaju korpusu prava ličnosti. Kao prava ličnosti navode se pravo na život, zdravlje i telesni integritet, pravo na slobodu, pravo na čast i ugled, pravo na ime, pravo na lični identitet, pravo na sopstvenu sliku, pravo na tajnost pisma, pravo na glas, pravo na lični život, pravo na psihički integritet, itd.¹⁴ Takođe, javlja se klasifikacija ovih prava i u odnosu na vrstu i značaj dobra koja štite, pa se tako određuju tri osnovne grupa ličnih prava. To su: pravo na fizički integritet, pravo na čast i ugled i pravo na zaštitu privatnog života i pravo na zaštitu fizičkog integriteta.¹⁵ Iz ovih grupa dalje se granaju posebna lična prava. Ova lista nije zatvorena, već je u konstantom porastu, povećanjem društvene svesti o važnosti pojedinih ličnih dobara čoveka.¹⁶ Svako od pomenutih prava usmereno je ka zaštiti nekog od elemenata ličnosti pojedinca, odnosno čoveka. Pravni sistemi garantovanjem i zaštitom prava ličnosti omogućavaju slobodan razvoj i normalan život pojedinca u odnosu prema drugim pojedincima, društvenoj zajednici i državi. Na taj način, pojedinac ostaje slobodan od bilo kakvog spoljnog uticaja drugih na njegov psihički i fizički identitet.

3. Povreda prava ličnosti i naknada nematerijalne štete

I pored zabrane mešanja u lična prava, neminovno je da u određenim situacijama dođe do neželjenog i štetnog uticaja drugih lica na lična dobra koja ta prava štite, zbog nesavršene prirode čoveka i društva. Takva povreda može dovesti do povrede prava ličnosti, što dovodi do nastanka nematerijalne štete. Međutim, povredom prava ličnosti ne mora nastati nematerijalna šteta.

¹⁰ A. Finžgar, 43-48.

¹¹ V. Vodinelić, „Lično pravo kao subjektivno pravo i kao grana prava“, *Archiv*, br. 3, Beograd, 1976, 385.

¹² Z. Petrović, N. Petrović, 23. Ovi autori navode i to da ova prava pripadaju subjektu, odnosno čoveku samim rođenjem, da su ova prava subjektivna, apsolutna i da ona predstavljaju izdvojeni i moderan deo građanskog prava koji se intenzivnije razvija od devetnaestog veka.

¹³ Za više o ostalim shvatanjima pojma prava ličnosti vid. R. Jotanović, „Naknada materijalne štete zbog povrede prava ličnosti“, *Godišnjak Pravnog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci*, Banja Luka 2013, 35-37.

¹⁴ A. Finžgar, 73-162.

¹⁵ Z. Petrović, N. Petrović, 23.

¹⁶ *Ibid.*

Zbog toga, jako je važno praviti razliku i sprečiti izjednačavanje pojmova nematerijalne štete i povrede prava ličnosti. „Svaka povreda prava ličnosti nije dakle automatski i neimovinska šteta u pravno-tehničkom smislu, ali ne važi obrnuto, tj. nema nematerijalne štete bez povrede prava ličnosti. Jednostavno rečeno, prava ličnosti mogu postojati i bez naknade nematerijalne štete, ali nematerijalne šteta ne može egzistirati bez prava ličnosti“.¹⁷

Ovo razlikovanje nije samo teorijskog, već je i od velikog praktičnog značaja. Naime, ukoliko se prihvati koncepcija po kojoj se povreda prava ličnosti izjednačava sa nematerijalnom štetom, za naknadu nematerijalne štete nije neophodno ispunjenje bilo kakvih drugih uslova, jer je povredom prava ličnosti nastalo pravo na naknadu. Sa druge strane, razlikovanje instituta nematerijalne štete i povrede prava ličnosti, dozvoljava mogućnost postojanja povrede pojedinih prava ličnosti zbog kojih se ne može zahtevati naknada nematerijalne štete. To je zbog toga što je za zahtev za naknadu nematerijalne štete neophodna i određena posledica koju predviđa zakon, odnosno pretrpljeni bol i strah.

Međutim, čini se da je drugo stanovište apsolutno prihvaćeno jedino u teorijskim razmatranjima. ZOO kao osnovni zakon u ovoj materiji, ne omogućava izvođenje jasnog zaključka u vezi sa postavljenim pitanjem, budući da je zbog nejasne pozicije povrede prava ličnosti u odnosu na pojam nematerijalne štete moguće izvođenje različitih zaključaka o razlici između pomenutih termina. Preciznije rečeno, zakonska odredba ostavlja otvoreno pitanje neophodnosti dodatnih uslova, odnosno posledice (fizički i psihički bol i strah) kod povrede prava ličnosti, budući da ovaj institut nije jasno klasifikovan kao oblik nematerijalne štete, već je posredno pomenut u vezi sa pojedinim pravilima u vezi sa naknadom nematerijalne štete. Takve nejasnoće oslikale su se i u odlukama domaćih sudova u vezi pomenutim pitanjima i razgraničenjima. Zbog toga, autor će analizirati nekoliko značajnijih odluka domaćih sudova u vezi sa pravom na naknadu nematerijalne štete povodom povrede prava ličnosti.

4. Sudska praksa u vezi sa povredom prava ličnosti i naknade nematerijalne štete

U vezi sa naknadom nematerijalne štete zbog povrede prava ličnosti odlučivali su mnogi sudovi različitih sudskih instanci. Između ostalog, pronalazimo i presudu Vrhovnog kasacionog suda (u daljem tekstu: VKS), kao najviše sudske instance u Republici Srbiji, od čije ćemo odluke i započeti analizu. Pre razmatranja konkretne odluke skrećemo pažnju da VKS odlučuje o vanrednim pravnim sredstvima, i uz to obezbeđuje jedinstvenu primenu prava i jednakost stranaka u sudskim postupcima.¹⁸ U tom smislu, VKS je neposredno viši sud za Privredni apelacioni sud, Prekršajni sud, Upravni sud i apelacione sudove¹⁹, što znači da ovi sudovi vode računa o stavovima i odlukama neposredno višeg suda.

¹⁷ R. Jotanović, 34-35.

¹⁸ Čl. 30 i 31, Zakona o uređenju sudova, *Službeni glasnik RS* br. 116/2008, 104/2009, 101/2011, 101/2013, 106/2015, 40/2015, 13/2016, 108/2016, 113/2017, 87/2018 i 88/2018- odluka US.

¹⁹ Čl. 15, Zakona o uređenju sudova

Najznačajnija presuda Vrhovnog kasacionog suda odnosi se na predmet u kome je presudom Višeg suda u Beogradu br. II3 348/16 od 18.01.2016. godine, delimično usvojen tužbeni zahtev tužilje, kojim su tuženi solidarno obavezani da isplate iznos od 50.000,00 dinara, sa zakonskom zateznom kamatom, na ima naknade nematerijalne štete, kao i troškove postupka. Stavom 2., odbijen je zahtev tužilje da tuženi solidarno isplate iznos od 450.000,00 dinara po istom osnovu.

Iznosimo i činjenično stanje na osnovu koga je doneta presuda. U jednom časopisu (nedeljniku) objavljena je fotografija tužilje i fotografija njenog telefona uz prateći tekst. Tekst se odnosio na tri fotografije. Prva na kojoj je tužilja sa još jednim licem (iz žirija određenog zabavnog televizijskog programa), druga na kojoj je telefon u rukama tužilje na kome se vidi njen profil sa društvene mreže Facebook i recept za ćuretinu i treća fotografija na kojoj se vidi telefon tužilje sa listama poziva (u vezi sa tekstom i prethodno pomenutim receptom). U dokaznom postupku utvrđeno je da autor teksta i fotograf *nisu tražili saglasnost tužilje za objavljivanje fotografije telefona.*

Viši sud je zaključio da je saglasno Zakonu o javnom informisanju i medijima²⁰ tužbeni zahtev za naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava ličnosti osnovan, budući da su tuženi objavljivanjem fotografije tužiljinog telefona, zajedno sa listom poziva, povredili privatnost tužilje. Sud navodi da su tuženi na taj način tužilji „*pričinili štetu, s obzirom da nije pribavljen pristanak tužilje za objavljivanje informacije iz privatnog života, niti je tužilja informaciju namenila javnosti, što je imalo za posledicu osećaj povređenosti kod tužilje i obavezu da se pravda prijateljima*“.²¹ Na osnovu toga, odlučujući o visini naknade nematerijalne štete, sud je odlučio da pravična novčana naknada za povredu prava na privatni život tužilje iznosi 50.000,00 dinara, „*polazeći od značaja povređenog dobra i cilju kome naknada služi*“.

Na ovom mestu postavlja se pitanje opravdanosti dosuđivanja naknade nematerijalne štete, budući da nije utvrđena posledica u vidu pretrpljenog bola ili straha, a posebno nije utvrđen intenzitet koji opravdava dosuđivanje pomenutog iznosa naknade. Takav je bio i stav Apelacionog suda po žalbi, koji smatramo ispravnim. Apelacioni sud je našao da je prvostepeni sud pravilno utvrdio činjenično stanje, ali da je na takve činjenične elemente pogrešno primenio materijalno pravo. Po žalbi je odlučivao Apelacioni sud u Beogradu²² koji je preinačio presudu Višeg suda u Beogradu, tako što je odbio kao neosnovan tužbeni zahtev tužilje budući da tužilja nije pružila dokaze o postojanju štete, jer po iskazu tužilje nije došlo do poremećaja u ličnoj sferi tužilje, pa samim tim ona nema ni prava na naknadu nematerijalne štete.

Na ovu odluku tužilja je blagovremeno izjavila reviziju *zbog pogrešne primene materijalnog prava i pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja.* Vršeci ispitivanje pobijane presude Apelacionog suda, VKS je našao da je tužiljina *revizija osnovna.* Ovaj sud smatra da je tužbeni zahtev tužilje delimično osnovan, jer

²⁰ Pozivajući se na čl. 9, st. 1, tač. 80, 82, 112, 113, 114, 115 i 118.

²¹ Par. 1, Presude Apelacionog suda u Beogradu Gž3 156/16, 3.

²² Presuda Apelacionog suda u Beogradu, br. Гж3 156/16 od 01.06.2016. god.

su objavljene fotografije telefona tužilje sa listom poziva trećim licima, čime je povređena privatnost tužilje, a time joj je i pričinjena šteta.

U daljem tekstu Vrhovni kasacioni sud navodi da postojanje štete svakako predstavlja uslov da bi se ostvarilo pravo na njenu naknadu. Međutim, na istoj strani presude navodi se da „*sama činjenica da je došlo do zadiranja u pravo privatnosti, na način kako je to utvrđeno u nižestepenim odlukama, daje tužilji pravo na naknadu nematerijalne štete. Otuda tužilja u ovakvoj situaciji nije morala ni da dokazuje da je taj vid štete pretrpela jer je pretpostavka da samo zadiranje u prava privatnosti...dovodi do povrede prava ličnosti, a samim tim i do nematerijalne štete. Uostalom, tužilja je kao parnična stranka i navela da je zbog navedenog bila povređena*“.²³ Ovim stavom potvrđena je odluka Višeg suda u Beogradu, koji je obavezao tužene da isplate iznos od 50.000,00 dinara na ime naknade nematerijalne štete.

Na ovom mestu postavljamo pitanje opravdanosti ovakve odluke VKS. Naime, sud je zaključio da tužilji pripada pravo na naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava privatnosti (prava ličnosti), a da tužilja nije pružila dokaze o postojanju bilo kakve štetne posledice, poput duševnih bolova ili duševne patnje. Osim što nije utvrđena štetna posledica, VKS nije cenio ni intenzitet i trajanje posledice kod odmeravanja pravične novčane naknade.

Ovakvi stavovi VKS nisu u skladu sa ZOO. Ukoliko povredu prava ličnosti shvatimo kao oblik nematerijalne štete, za nastanak prava za naknadu nematerijalne štete neophodno je utvrditi štetnu posledicu u vidu određenog straha ili duševnog bola, koji su zapravo elementi koji pokazuju da postoji određena nematerijalna šteta. Budući da naše zakonodavstvo ne prihvata objektivnu koncepciju naknade nematerijalne štete, već je zastupljeno subjektivno shvatanje „jer se akcenat stavlja na određene subjektivne manifestacije (fiziološko-psihološke) koje doživljava oštećeni“.²⁴

Kod donošenja odluke o visini novčane naknade nematerijalne štete, sud mora da vodi računa o značaju povređenog dobra i cilju kome služi takva naknada. Kako u konkretnom slučaju nisu dokazane štetne posledice, nije postojala mogućnost za utvrđivanje intenziteta i trajanja štetnih posledica, što dalje znači da sud nije mogao da dosudi pravičnu novčanu naknadu. Kako se u teoriji navodi, „sud treba da odmeri naknadu u iznosu čija kupovina moć može da obezbedi žrtvi zadovoljstva koja će najefikasnije uspostaviti njenu psihičku ravnotežu narušenu trpljenjem duševnog, odnosno fizičkog bola“.²⁵

Zbog svega navedenog smatramo da je VKS potpuno pogrešno primenio materijalno pravo i napravio opasan presedan u budućim odlukama koje se tiču naknade nematerijalne štete u slučaju povrede prava ličnosti.

Sa teorijske strane i nezavisno od važećih pravnih normi, možemo reći da je stanovište VKS adekvatno, budući da postoji potreba da se u novim zakonskim tekstovima, u određenim situacijama, prihvati objektivna koncepcija

²³ Par. 1, Presude Vrhovnog kasacionog suda Rev 1903/2016, 3.

²⁴ D. Medić, 94.

²⁵ O. Stanković, *Novčana naknada neimovinske štete*, Savremena administracija, Beograd 1972, 40

naknade nematerijalne štete. Kao što je ranije isticano, „nema nikakvog razloga da se u određenim slučajevima povrede prava ličnosti, kada to okolnosti konkretnog slučaja opravdavaju, na zahtev oštećenog ne dosudi novčana naknada za pretrpljenu nematerijalnu štetu za povrede prava ličnosti i u slučajevima kada ova povreda nije prouzrokovala fizičke ili duševne bolove ili stah“²⁶.

Međutim, posmatrajući trenutnu regulativu i praksu, ovakva odluka suda je potpuno neopravdana i nezakonita, budući da sama povreda prava ličnosti ne stvara pravo na naknadu nematerijalne štete, već je neophodno ustanoviti i određenu psiho-fizičku posledicu. Imajući u vidu to da je VKS najviši sud u Republici Srbiji i da on vodi računa o ujednačavanju sudske prakse, postoji bojazan da veliki broj presuda nižestepenih sudova bude pobijano i to uspešno, iako su u stvari njihove odluke zakonite.

Da je ovakva odluka VKS nepravilna, svedoči i veliki broj drugih odluka sudova u sličnim situacijama koje se odnose na naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava ličnosti. U tom smislu se izjasnio i Apelacioni sud u Beogradu u jednom od slučajeva koji se odnosio na imovinsko-pravni zahtev za naknadu nematerijalne štete u vezi sa izvršenjem produženog krivičnog dela nedozvoljene polne radnje.²⁷ Sud je u obrazloženju naveo sledeće. „Pogrešnom primenom materijalnog prava, prvostepeni sud je obavezao tuženog da tužilji zbog pretrpljenih duševnih bolova kao licu prema koje je izvršeno produženo krivično delo nedozvoljene polne radnje, isplati iznos od 450.000,00 dinara. Shvatanjem prvostepenog suda da izvršenje krivičnog dela protiv dostojanstva ličnosti i morala za oštećenog predstavlja poseban vid nematerijalne štete nije pravilno“. U daljem tekstu sud navodi da „se naknada ne dosuđuje zbog same činjenice da je izvršeno krivično delo, već zato što su činom izvršenja prouzrokovane štetne posledice u psihičkoj i/ili telesnoj sferi oštećenog i oštećeni zbog toga trpi određene duševne bolove ili stah. *Zato se novčana naknada nematerijalne štete oštećenom može dosuditi samo kada se povreda manifestovala u jednom od navedenih, zakonom priznatih vidova nematerijalne štete*“²⁸

Istovetan stav nalazimo u još jednoj odluci Apelacionog suda u Beogradu, u vezi sa naknadom nematerijalne štete zbog povrede prava na privatnost i povrede časti i ugleda.²⁹ U ovom predmetu sud je naveo sledeće. „*Tužilja da bi imala pravo na pravičnu novčanu naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava na privatnost i zbog povrede časti i ugleda, prvostepeni sud je morao nesumnjivo utvrditi da je tužilja usled objavljivanja spornog članka...trpela duševne bolove, te da jačina tih bolova i njihovo trajanje opravdava dosuđivanje novčane naknade koja bi predstavljala satisfakciju za povređena nematerijalna dobra*“. Pomenuta stanovišta Apelacionog suda su, prema mišljenju autora, jedina pravilna i u skladu sa trenutnim uređenjem instituta naknade nematerijalne štete u ZOO. Međutim,

²⁶ Z. Petrović, *Naknada nematerijalne štete zbog povrede fizičkog integriteta ličnosti*, Sarajevo 1990, 162. Isto u vezi sa naknadom štete kod povrede ličnih podataka, vid. D. Prlija, S. Andonović, „Naknada štete kod povrede ličnih podataka“, *Zbornik radova „Odgovornost za štetu, naknada štete i osiguranje“* (ur. Z. Petrović, V. Čolović), Beograd-Valjevo 2018, 239.

²⁷ Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž 1176/13 od 16.05.2014. god.

²⁸ Presuda Apelacionog suda u Beogradu Gž 1176/13 od 16.05.2014. god., 2.

²⁹ Presuda Apelacionog suda u Beogradu GžZ 105/17 od 27.07.2017. god.

zbog pomenute sporne odluke VKS, ostaje da se vidi kako će se u ovim situacijama postaviti taj sud, ukoliko bude morao ponovo da postupa po vanrednom pravnom sredstvu u sličnim situacijama.

5. Zaključak

Naknada nematerijalne štete zbog povrede prava ličnosti predstavlja civilizacijsku tekovinu, koja se godinama primenjuje i u pravnom sistemu Republike Srbije, što je regulisano ZOO. Međutim, čini se da regulativa u vezi sa mogućnošću naknade nematerijalne štete zbog povrede prava ličnosti nije precizno regulisana. Takva nepreciznost ispoljila se i u nekonzistentnoj praksi sudova različitih instanci, u vezi sa pomenutim pitanjem.

Jedan od osnovnih razloga za ovaj rad odnosi se na odluku VKS, kao najviše sudske instance u Republici Srbiji. Obrađena odluka ovog suda koja je doneta po reviziji, izaziva polemiku, budući da je ovaj sud stao na stanovište da nije neophodno utvrditi štetnu posledicu u psiho-fizičkoj sferi oštećenog kako bi mu se dosudila naknada zbog povrede prava ličnosti. Takva odluka polazi od objektivnog shvatanja prava na naknadu nematerijalne štete, koje ne zastupa ZOO (zastupljeno je subjektivno shvatanje). Takođe, takva odluka je u suprotnosti sa brojnim prethodnim odlukama nižih sudskih instanci u sličnim slučajevima. Stanovište VKS stvara i potencijalne probleme u praksi, zbog budućih odluka u sličnim slučajevima, gde će stranke moći da se pozivaju na ovu presudu VKS, zbog potrebe za ujednačavanjem sudske prakse, što je jedan od zadataka ovog suda.

Na osnovu svega izloženog, autor je stava da trenutni sistem treba izmeniti i prihvatiti objektivnu koncepciju nematerijalne štete, koja bi omogućila da se naknadu nematerijalne štete zbog povrede prava privatnosti, prava na zaštitu ličnih podataka i drugih ličnih prava, samo zbog povrede tog prava, bez utvrđivanja štetne posledice.³⁰ Takva koncepcija omogućila bi prihvatanje novih društvenih trendova u kojima prava ličnosti imaju sve veću ulogu, a u uslovima savremenih tehnologija lako može doći do mnogobrojnih povreda koje su bez direktno posledice ili se posledice mogu javiti znatno kasnije, kada prestane mogućnost zahteva za njenom naknadom.

³⁰ D. Prlja, S. Andonović, 239.

* * *

***COMPENSATION FOR NON-PECUNIARY DAMAGE DUE TO
VIOLATION OF PERSONAL RIGHTS
– BETWEEN LAW NAD PRACTICE***

Summary

The paper deals with the possibility of compensation for non-pecuniary damage due to violation of personal rights in law of the Republic of Serbia and the practice of the highest courts, regarding mentioned issue. Since a violation of a person's right may lead to non-pecuniary damage, the author focuses on term of personal rights and the possibility of compensation for non-pecuniary damage due to violation of these rights. In paper, author came to conclusion that the Law on Obligations did not precisely regulate all issues concerning the possibility of compensation for non-pecuniary damage arising from a violation of the personal rights. Such inaccuracy also created consequences in judicial practice. In this respect, one judgment of the Supreme Court of Cassation is particularly important, because its lawfulness is questionable, so this decision is thoroughly analyzed in the paper. In addition to the aforementioned decision, the author also analyzed the judgments of appeals courts concerning the compensation of non-pecuniary damage for violation of personal rights. In conclusion, author expressed the view that legal system of the Republic of Serbia needs to adopt an objective concept of non-material damage.

Keywords: Damage, non-pecuniary damage, personal rights, Supreme Court of Cassation, Republic of Serbia.